

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-36-20

УДК 336.71

Христофорова О.М.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
E-mail: lena.guseva7677@gmail.com

Мінасян М.Т.
студент
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
E-mail: minasianmesrop@ukr.net

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

У статті досліджено сутність банківської ліквідності. На основі комплексного аналізу підходів до визначення понять запропоновано визначення поняття «ліквідність банку» та «ліквідність балансу». Зроблено висновок про те, що достатня ліквідність грає не менш важливу роль ніж достатність капіталу. Систематизовано основні функції ліквідності (трансформаційна, стабілізаційна, конкурентно-статусна функції і функція нівелювання ризику) та доповнено перелік організаційно-управлінською та стратегічною функціями. На основі факторного аналізу систематизовано набір факторів, що визначають забезпечення банківської ліквідності різних рівнів: глобальний (світовий), державний (країновий), регіональний та мікрорівень. Згруповано методи управління ліквідністю та здійснено аналіз економічних нормативів ліквідності банківської системи України за 2013-2019 рр.

Ключові слова: банківська ліквідність, ліквідність банківської системи, ліквідність банку, ліквідність балансу, функції ліквідності, фактори ліквідності, принципи ліквідності, нормативи ліквідності.

Христофорова Е.Н., Мінасян М.Т. ЛИКВИДНОСТЬ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЕЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ УКРАИНЫ

В статье исследована сущность банковской ликвидности. На основе комплексного анализа подходов к определению понятия предложено определение понятия «ликвидность банка» и «ликвидность баланса». Сделан вывод о том, что достаточная ликвидность играет не менее важную роль, чем достаточность капитала. Систематизированы основные функции ликвидности (трансформационная, стабилизационная, конкурентно-статусная функции и функция нивелирования риска) и дополнен перечень организационно-управленческой и стратегической функциями. На основе факторного анализа систематизирован набор факторов, которые определяют обеспечения банковской ликвидности различных уровней: глобальный (мировой), государственный (страновой), региональный и микроуровень. Сгруппированы методы управления ликвидностью и осуществлен анализ экономических нормативов ликвидности банковской системы Украины за 2013-2019 гг.

Ключевые слова: банковская ликвидность, ликвидность банковской системы, ликвидность банка, ликвидность баланса, функции ликвидности, факторы ликвидности, принципы ликвидности, нормативы ликвидности.

Khrystoforova Olena, Minasian Mesrop. LIQUIDITY OF THE BANKING SYSTEM AND PRACTICAL ASPECTS ITS SECURITY IN MODERN CONDITIONS OF UKRAINE

The article examines the essence of bank liquidity. On the basis of a comprehensive analysis of approaches to the definition of concepts, the definition of the concept of "bank liquidity" and "liquidity balance" is proposed. The following interpretation of the concept is proposed: "bank liquidity is a complex financial indicator of ease of realization, transformation of value form of assets into cash, a kind of guarantee of possibility of fast sale, balanced ratio of assets and liabilities of the balance sheet of the bank, degree of correlation of terms of placed assets and attracted financial assets". It is concluded that sufficient liquidity plays no less important role than capital adequacy. The main functions of liquidity (transformation, stabilization, competitive status and risk mitigation function) have been systematized and the list of organizational, managerial and strategic functions has been supplemented. Factor analysis, taking into account the inherent banking system risk as a whole and liquidity risk in particular, made it possible to systematize the set of factors that determine the provision of banking liquidity at different levels more accurately (global (world), state (country), regional and micro level), as well as to give reasons to distinguish it as an independent level – regional level. Methods of liquidity management were grouped. Among the methods of liquidity management are the methods of asset management; liability management methods and balanced liquidity management (assets and liabilities), as it is the most appropriate and most commonly used by banking institutions. Analysis of economic standards of liquidity of the banking system of Ukraine for 2013-2019 was carried out. It is concluded that in the conditions of the existing financial instability in Ukraine there is a need for a fundamentally new approach of banks to liquidity management, which is based on the generalization of as many factors as possible. In order to overcome the crisis in the banking sector, it is necessary to apply innovative approaches to banking liquidity management in practice, which will increase its stability against external and internal threats.

Keywords: bank liquidity, banking system liquidity, bank liquidity, balance sheet liquidity, liquidity functions, liquidity factors, liquidity principles, liquidity ratios.

Постановка проблеми. У сучасних умовах істотно зростає значення банківського сектора в економічному розвитку країни, оскільки банки через забезпечення грошового обороту, надання підприємствам інвестиційних ресурсів сприяють економічному зростанню України. Без банківської системи неможливий

механізм функціонування сучасної ринкової економіки. Завдяки банківській системі регулюються, акумулюються і розподіляються грошові потоки, також вона є рушійною силою економічного розвитку.

Важливою якісною характеристикою банківської системи держави є її ліквідність. Недостатня ліквід-

ність може привести до зниження стійкості не тільки окремих банків, банківської системи країн і регіонів, а й світової банківської системи, як це спостерігалося в 2007-2008 роках під час світової фінансово-економічної кризи.

Сучасний етап розвитку української банківської системи країни характеризується наростаючим дефіцитом ліквідності. Впровадження в цих умовах більш жорстких вимог до ліквідності за показниками «Базель III», обтяжується тим, що ще не вирішено ряд проблем, пов'язаних зі створенням ефективних систем її забезпечення.

Ліквідність кожного окремого банку, які в сукупності формують банківську систему держави, забезпечує безперерйне постачання фінансовими потоками всіх суміжних галузей народного господарства, формує найбільш значущі макроекономічні показники, примножує фінансові вкладення клієнтів, при цьому задовольняючи попит на кредитування та інтереси групи акціонерів банку, забезпечуючи певні гарантії безпосередньо для самого банку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблематики ліквідності банківської системи держави активно займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких варто виділити: О.Ф. Андронову, С.В. Безвух, І.Ю. Громницьку, В.І. Демиденко, О.В. Концевич, І.П. Косарева, Д.О. Крамську, І.В. Краснову, М.В. Литвинюк, В.І. Міщенко, А.В. Сомик, Н.В. Тарасович, Д.В. Швандара, І.В. Шийко та ін. Однак незважаючи на значну кількість досліджень питання, пов'язані з дослідженням сутності ліквідності банківської системи та банку, її структури, функцій і управління нею в науковій літературі розроблені не в повній мірі, не дивлячись на те, що досить багато видань і наукових статей присвячено обраній проблематиці.

Метою дослідження є поглиблення розуміння сутності ліквідності банківської системи та банку, її функцій та ролі в забезпеченні стабільності банківського сектора України в цілому.

Вклад матеріалу дослідження та його основні результати. Розвиток і ускладнення грошово-кредитної сфери в останні десятиліття призвели до якісних змін механізмів її функціонування. Багато з цих механізмів, важливих для сприйняття Основних напрямів єдиної державної грошово-кредитної політики та інших матеріалів Національного банку України неочевидні та потребують поглибленого вивчення.

У банківській системі України основними показниками, тобто цільовими орієнтирами діяльності, прийнято вважати, дохідність, рентабельність, фінансову стійкість та стабільність, прибутковість, і обов'язкову ліквідність. Проблемні аспекти управління ліквідністю як на рівні банківської системи, так і на рівні кожного окремого банку розглядається у всіх сучасних наукових працях з банківської діяльності. При цьому саме поняття ліквідності в наш час має величезну кількість трактувань, які часто відрізняються одне від одного.

Окремі питання ліквідності розглядалися ще Дж. М. Кейнс в його фундаментальній науковій праці «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» (1936 р.). В своїх дослідженнях Дж.М. Кейнс сформулював так званий психологічний мотив «переваги ліквідності», тобто прагнення суб'єктів господарювання тримати отримані доходи в грошовій формі [1]. Після Дж.М. Кейнса проблеми забезпечення ліквідності в банківській сфері вивчало багато вчених, однак досі єдиного визначення поняття «ліквідності банківської системи» та «ліквідності банку» не було запропоновано.

Сам термін «ліквідність» (від лат. Liquidus – рідкий, текучий) походить з латинського і носить універсальний характер. Так, відповідно до традиційного підходу, він означає легкість реалізації, продажу та перетворення матеріальних цінностей у кошти [2, с. 99–103].

Стосовно банків термін «ліквідність» вперше використали німецькі вчені на рубежі XIX–XX століть. В. Лексис в своїй роботі «Кредит і банки» стверджує, що кредитні установи «завжди повинні дбати про достатню ліквідність своїх коштів», яка досягається в разі відповідності активів і зобов'язань за сумами в розрізі кожного з термінів. Б. Бухвальд вперше вводить термін ліквідітета банківського балансу, під яким він розуміє активи кредитної установи, що мають здатність швидкої трансформації в готівку, з метою своєчасного виконання зобов'язань [3, с. 7–16]. Таким чином, ці вчені розглядають банківську ліквідність лише на мікрорівні і зводять її до поняття ліквідності конкретної кредитної установи. Однак окрім ліквідності окремого банку існують також і інші суміжні поняття, зокрема «ліквідність банківської системи» тощо.

На макрорівні об'єктом управління є не окремий банк, а банківська система як сукупність банківських установ. Так, Д.В. Швандар, О.В. Концевич визначають «ліквідність банківської системи як «сумарний обсяг коштів на транзакційних (кореспондентських) рахунках кредитних організацій (банків і небанківських організацій, що здійснюють депозитно-кредитні та розрахункові операції) у центральному банку» [4, с. 57–70]. При цьому варто звернути увагу, що ці кошти в сумі з готівкою утворюють грошову базу – наявний в економіці ресурс грошей для розрахунків. На мою думку, запропоноване вченими визначення поняття ліквідності не відображає її основної сутності, яка виражається у спроможності деякого активу максимально швидко з мінімальними витратами перетворитися у грошову форму. Ліквідність – це завжди співвідношення між наявними грошовими активами та фінансовими зобов'язаннями, які потребують виконання.

Виявлений недолік виправлений у визначенні, яке запропоновано вітчизняними вченими В.І. Міщенко та А.В. Сомиком, які під ліквідністю банківської системи розуміють «динамічний стан, який забезпечує своєчасність, повноту та безперервність виконання всіх грошових зобов'язань банківської системи країни, характеризує рівень її надійності та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки» [5, с. 251].

Варто погодитися з твердженням І.В. Краснової відносно того, що ліквідність банківської системи уособлює всю сукупність ліквідних коштів, що обслуговують розрахунково-платіжні відносини в економіці країни, у тому числі можливість надавати нові кредити [6, с. 343–350].

Ліквідність банківської системи формується під впливом та за рахунок ліквідності окремих її елементів – банків та Центрального банку. Вона залежить від рівня розвитку міжбанківського ринку та зовнішньоекономічної діяльності. Банки взаємопов'язані та взаємодіють між собою, через механізми міжбанківського ринку вони забезпечують один одного ліквідними коштами. Банківські установи пов'язані з центральним банком.

Оскільки ліквідність банківської системи формується за рахунок ліквідності банків, визначимо також поняття «ліквідність банку». Ліквідність банку визначається так само, як і ліквідність банківської системи за тим винятком, що банк представляє собою інший суб'єкт управління ліквідністю і завдання управління ліквідністю на рівні банківської системи та окремого банку можуть відрізнятися.

Відповідно до визначення, запропонованого О.Ф. Андросовою «Банківська ліквідність – це здатність банку своєчасно та в повному обсязі виконувати свої грошові зобов'язання перед клієнтами. Ліквідність банку є важливою складовою його стійкості та фінансової стабільності, тому що банк, у якому ліквідність відповідає нормам, спроможний виконувати свої функції з мінімальними витратами» [7, с. 139–145].

Наведені визначення поняття ліквідності загалом та ліквідності банку та банківської системи зокрема дають змогу виділити два підходи до розуміння цієї важливої для банківництва категорії. Так, відповідно до першого підходу ліквідність визначається вченими як можливість швидкого перетворення матеріальних цінностей (активів) в готівку при забезпеченні номінальної вартості цього активу незмінною. Відповідно до другого підходу ліквідність трактується як якісна характеристика об'єкта (об'єкт на макrorівні – банківська система; на мікрорівні – банк) економічних відносин, як здатність погашення фінансових зобов'язання в строк.

Однак останнім часом з'явилися вчені, які розширили розуміння сутності ліквідності банку не лише як спроможності фінансової установи розраховуватись за своїми зобов'язаннями, а й одночасним розширенням їх кредитної діяльності. На цей факт звертає увагу С.В. Безвух [8]. Поява третього підходу, на мою думку, пов'язана з тим, що в сучасних умовах ліквідність банків залежить не лише від збалансованості активів і пасивів, а й від можливості задовольнити потреби клієнтів у грошових ресурсах та проведенні ним інших активних операцій.

На основі проведеного дослідження сутності та підходів до визначення терміну ліквідність пропонується наступне трактування поняття: «ліквідність банку – це комплексний фінансовий показник легкості реалізації, перетворення ціннісної форми активів в грошову, свого роду гарантія можливості швидкого продажу, збалансоване співвідношення активів і пасивів балансу банку, ступінь кореляції термінів розміщених активів і залучених фінансовою установою пасивів. При цьому поряд з поняттям «ліквідність банку» часто використовується поняття «ліквідність балансу», під яким розуміється «рівень забезпеченості фінансових зобов'язань активами, часовий період реалізації яких в грошові еквіваленти відповідає терміну погашення зобов'язань».

Визначити найважливіші проблеми, що перешкоджають забезпеченню ліквідності банківської системи, означає зрозуміти, як вона функціонує. З урахуванням відкритості банківської системи як соціально-економічної системи, яка володіє значним обсягом зв'язків з різними елементами зовнішнього середовища, забезпечення її ліквідності постає як сукупність наскрізних функцій, що визначають стабільний розвиток самої банківської системи і тих систем, учасником яких вона є в силу свого статусу.

Дослідження поширених в сучасних економічних джерелах трактувань таких функцій ліквідності банку, як: задоволення попиту на кредити, задоволення побажань вкладників вилучити депозити або кошти з розрахункових рахунків, забезпечення довіри до банку клієнтів, встановлення взаємовідносин банку і клієнта, агресивне управління пасивами та прибутковий продаж активів [9; 10], показало, що хоча вони в цілому і відповідають істотним властивостям ліквідності, проте потребують уточнення, іншому формулюванні і розширенні наявної класифікації. Аналізований перелік функцій не дозволяє зробити акцент на визначальній рисі ліквідності, пов'язаної з її обов'язком відповідати за зобов'язаннями, дробить

за змістом найважливішу рису ліквідності – надійність, застосовує в характеристиці епітети (агресивне, прибуткове), які можуть не відбутися.

Більш обґрунтованими представляються наведені в літературі формулювання функцій, побудовані з урахуванням опосередкованих ліквідність економічних відносин. Тому трансформаційна, стабілізаційна, конкурентно-статусна функції і функція нівелювання ризику в роботі приймаються як прийнятні для аналізу забезпечення ліквідності. Однак ці функції не відображають дві найважливіші характеристики ліквідності: здатність реалізовуватися на практиці через систему управління і забезпечувати надійність виконання зобов'язань в перспективі як умова стабільного розвитку банку. Тому вищезазначені функції слід доповнити організаційно-управлінською та стратегічною функціями. Перша функція визначає управління як ключову умову забезпечення ліквідності банку і можливість вибору найбільш прийнятних інструментів управління ліквідністю, як з боку Національного банку України, так і у внутрішній структурі самого банку. Друга функція зумовлює здатність банку ефективно і динамічно розвиватися, постійно виконуючи свої зобов'язання.

Загальна система функцій ліквідності може бути представлена відповідно до загальноприйнятого поділу банківського середовища на внутрішнє і зовнішнє (рис. 1).

Особливе значення в реалізації функцій і принципів ліквідності грає врахування ризиків, що її супроводжують і здатність використовуваних методів їх нейтралізувати. Ризик і ліквідність виступають при цьому як балансуєчі умови при роботі як банківської системи, так і кожного окремого банку. Перевага в сторону того чи іншого залежить від впливаючих на них факторів.

В умовах існуючої нестабільності факторного середовища банківської системи України є можливість виявити проблеми, що перешкоджають ефективному впровадженню в Україні положень «Базель III».

В даний час прибуток банків все більше залежить від розвиненості банківської інфраструктури (застосування технологій, інформаційного забезпечення, своєчасності розробки нормативно-правової бази, рівня підготовки кадрів і т.д.), а соціальна спрямованість діяльності для іміджу банку часом стає важливішим, ніж його економічні. У цих умовах нарізла необхідність додатково враховувати не виділені раніше такі важливі фактори, що впливають на ліквідність, як: глобальні, регіональні, інфраструктурні та соціальні фактори (рис. 2).

Факторний аналіз, проведений з урахуванням властивих банківській системі ризиків в цілому і ризику ліквідності зокрема, дозволив більш точно систематизувати набір факторів, що визначають забезпечення банківської ліквідності різних рівнів, а також дав підстави виділити у вигляді самостійного рівня – регіональний рівень.

Враховуючи важливість ліквідності як якісної характеристики банківської системи та банків, питання управління банківською ліквідністю в сучасних умовах економічної нестабільності висуваються на перший план. Так, в одній з публікацій Національного банку України [11] зазначено, що до 2008 року ліквідність не була в центрі уваги Базельського Комітету Банківського Нагляду (БКБН), Також були відсутні якісні та кількісні основні та додаткові вимоги до управління ризиком ліквідності. Однак глобальна світова фінансова-економічна криза дала розуміння того, що достатність ліквідності є не менш важливою ніж достатність капіталу.

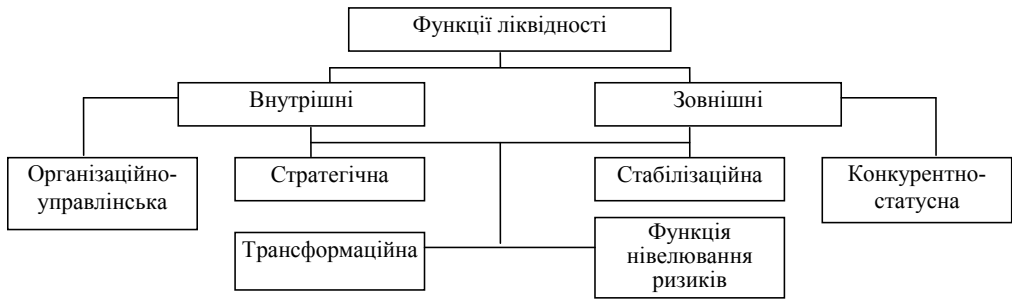

Рис. 1. Функції ліквідності банківської системи [9; 10]

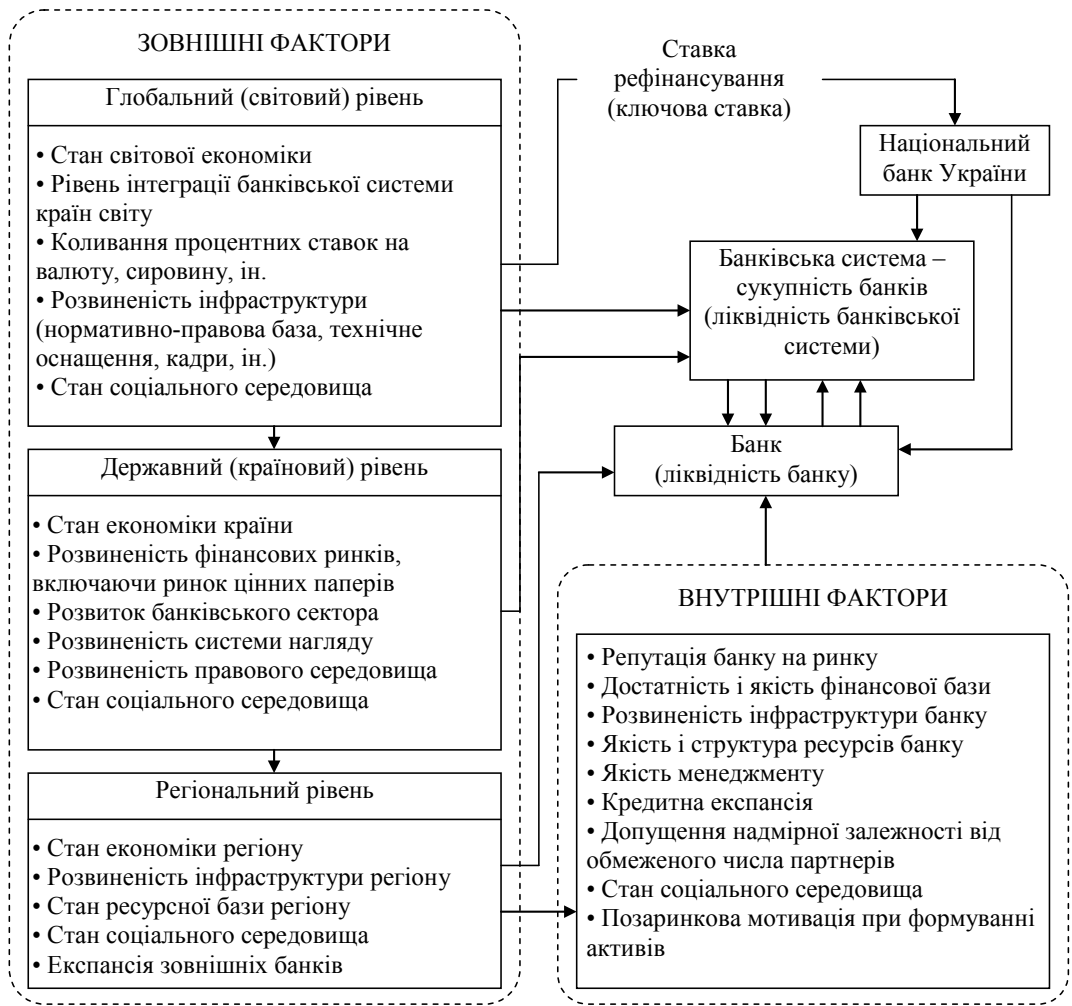

Рис. 2. Структура факторів ліквідності банківської системи та банків [2; 5]

В світовій практиці були розроблені методи (теорії) управління ліквідністю, які є складовою частиною всього банківського менеджменту. До складу таких методів входять: управління активами; управління пасивами; збалансоване управління ліквідністю (активами та пасивами). Кожний з цих методів висуває свої вимоги до якості певних категорій ліквідності банку та має свої недоліки (рис. 3).

Зміст управління ліквідністю полягає в забезпеченні безперебійного проведення поточних платежів банку, основними аспектами якого є: оцінка умов діяльності банку за попередні періоди, вибір найбільш ймовірних сценаріїв розвитку подій, оцінку ліквідної позиції банку з урахуванням альтернативних варіан-

тів розвитку подій, розробку управлінських рішень, спрямованих на зниження ризику виникнення дефіциту ліквідної позиції банку і мінімізацію витрат.

Враховуючи високу вартість стратегії трансформації активів (методи управління активами для забезпечення цільової ліквідності) і значну ризикованість стратегії запозичення (методи управління пасивами для забезпечення цільової ліквідності) більшість банків зупиняють свій вибір на компромісному варіанті управління ліквідністю – стратегії збалансованого управління ліквідністю. Метод збалансованого управління ліквідністю дає можливість управляти ризиком ліквідності шляхом координації рішень щодо джерел залучення та напрямків розміщення коштів за обся-

Рис. 3. Методи управління банківською ліквідністю [12]

гами та термінами для забезпечення прибутковості банківських операцій (див. рис. 3).

В Україні впродовж останніх років банківська система забезпечувала достатній обсяг ліквідності, що підтверджують значення економічних нормативів ліквідності НБУ (Н4-Н6) (табл. 1).

Наведені у табл. 1 дані свідчать про те, що в Україні впродовж останніх семи досліджуваних років банківська система забезпечувала профіцит ліквідності. При цьому за окремими показниками перевищення фактичного значення над нормативним становило більше 3 разів. Це в першу чергу стосується нормативу миттєвої ліквідності, де при нормативних не менше 20%, фактичне значення коливалося в межах від 55,55% (2017 рік) до 78,73% (2015 рік).

На наступний 2019 рік НБУ прогнозує, що стан ліквідності банківської системи може бути нестійким, тобто змінюватися від профіциту до дефіциту та навпаки. Крім того, ліквідність може нерівномірно розподілятися між банками. В цих умовах НБУ планує, що основними операціями для забезпечення ліквідності банківської системи та банків мають стати тендери як з розміщення депозитних сертифікатів строком на 14 днів, так і з рефінансування на цей же строк за єдиною ставкою на рівні облікової і без обмеження обсягів.

Також у майбутньому планується продовження імплементації європейських норм регулювання фінансового ринку, які базуються на провідних світових рекомендаціях «Базель III». Зокрема, мова йде про запровадження кількісних показників у роботі банків, таких як ліквідність.

Проведені дослідження проблематики забезпечення ліквідності банківських установ та аналіз сучасного стану ліквідності банківської системи України дають можливість стверджувати, що банки працюють в умовах надлишкової ліквідності, за яких зменшується їх прибутковість, бо найбільш ліквідні активи не генерують доходів.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в умовах існуючої фінансової нестабільності виникає необхідність принципово нового підходу банків до управління ліквідністю, яка базується на узагальненні якомога більшої кількості факторів.

З метою подолання кризових явищ у банківському секторі необхідним є застосування в практичній діяльності інноваційних підходів до управління банківською ліквідністю.

З позиції системного підходу, інноваційне управління банківською ліквідністю визначається як структурно-функціональна цілісність, складові якої упорядковані таким чином, що здійснюється управлінський вплив керуючої підсистеми (суб'єктів управління) на керовану підсистему (операційну ліквідність та урівноважуючий потенціал ліквідності банку) через механізм інноваційного превентивного і реактивного управління.

З врахуванням процесного підходу до інноваційного управління ліквідністю, необхідним є використання структурно-логічної моделі його проведення, що передбачає поетапну реалізацію процедур превентивного та реактивного характеру. Це дозволить уникнути фрагментарності інноваційного управління та неузгодженості окремих його елементів, що, у свою чергу, забезпечить адекватне реагування на вплив деструктивних факторів банківської ліквідності.

Таблиця 1

Нормативи ліквідності банківської системи України у 2013-2019 рр. [13]

Норматив	Вимоги	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 (1.09)
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	≥20%	56,99	57,13	78,73	60,79	55,55	68,66	66,37*
Норматив поточної ліквідності (Н5)	≥40%	80,86	79,91	79,98	102,14	108,08	99,12	99,05*
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	≥60%	89,11	86,14	92,87	92,09	98,37	93,52	93,29

Примітка: * – економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) скасовуються з 2 вересня 2019 року.

Важливим є пошук нових підходів до систематизації організаційного забезпечення управління ліквідністю. Особливого значення при цьому набуває побудова узгодженої, адекватної системи органів управління ліквідністю банку, яка включатиме всі підрозділи, задіяні в управлінні ліквідністю, від вищих органів управління до фронт-офісів, включаючи ієрархічне підпорядкування даних підрозділів.

Висновки. Отже, розглянувши сутність банківської ліквідності та сучасний стан ліквідності банківської системи України, можемо зробити такі висновки. На основі комплексного підходу розглянуто сутність та підходи до визначення таких важливих понять як «ліквідність банківської системи» та «ліквідність банку». Запропоновано визначення поняття «ліквідність банку» та «ліквідність балансу». Зроблено висновок про те, що достатня ліквідність грає не менш важливу роль ніж достатність капіталу. Важливою складовою статті була систематизація основних функцій ліквідності (трансформаційна, стабілізаційна, конкурентно-статусна функції і функція нівелювання ризику) та їх доповнення організаційно-управлінською та стратегічною функціями. Факторний аналіз, проведений з урахуванням властивих банківській системі ризиків в цілому і ризику ліквідності зокрема, дозволив більш точно систематизувати набір факторів, що визначають забезпечення банківської ліквідності різних рівнів, а також дав підстави виділити декілька рівнів: глобальний (світовий), державний (країновий), регіональний та мікрорівень.

Серед методів управління ліквідністю виділено методи управління активами; методи управління пасивами та збалансоване управління ліквідністю (активами та пасивами), яка є найбільш прийнятною та найчастіше використовується банківськими установами.

Аналіз ліквідності банківської системи України показав, що вона забезпечувала достатній обсяг ліквідності, що підтверджують значення економічних нормативів ліквідності НБУ (Н4-Н6). З метою вдосконалення управління банківською ліквідністю НБУ планує у майбутньому продовження імплементації європейських норм регулювання фінансового ринку, які базуються на провідних світових рекомендаціях «Базель III».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / пер. с англ. Петрозаводск. Петроком, 1993. 308 с.
2. Косарева І.П., Крамська Д.О. Ліквідність банку: сутність та вплив основних факторів на діяльність банків. *Психорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29(1). С. 99–103.
3. Дзюблик О. Сучасні аспекти розуміння сутності і ролі кредиту як економічної категорії. *Світ фінансів*. 2010. № 1. С. 7–16.
4. Швандар Д.В. Управление структурным профицитом ликвидности банковской системы. *Финансовая система: Денежно-кредитная политика*. 2017. № 3. С. 57–70.
5. Міщенко В.І., Сомик А.В. Ліквідність банківської системи України: Науково-аналітичні матеріали. Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України, 2008. 180 с.
6. Краснова І.В., Громницька І.Ю. Процес розгортання кризи ліквідності банківської системи в циклічних умовах. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 343–350.
7. Андросова О.Ф., Пекарський Д.С. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан та проблеми регулювання. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. № 1(25). С. 139–145.
8. Безвух С.В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4650> (дата звернення: 12.11.2019).
9. Тарасевич Н.В. Окремі аспекти регулювання ліквідності банків. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 3. С. 276–282.
10. Литвинюк М.В. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковість комерційного банку. *Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 631–636.
11. Стандарти управління ліквідністю банків: департамент фінансової стабільності Національного банку України. 2018. 18 с. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69900831> (дата звернення: 12.11.2019).
12. Шийко І.В. Оцінювання управління ліквідності банківських установ. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 68–74.
13. Економічні нормативи по банківській системі України за 2013-2019 рр.: офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 12.11.2019).

REFERENCES:

1. Keins Dzh.M. (1993). *Obshhaya teoriya zanjatosti, procenta i deneg* [The General Theory of Employment, Interest and Money]. Petrozavodsk: Petrokom, 308 p. [in Russian]
2. Kosarieva I.P., Kramaska D.O. (2018). Likvidnist banku: sutnist ta vplyv osnovnykh faktoriv na diialnist bankiv [The Essence and Impact of Major Factors on Banks' Operations]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 29(1), pp. 99–103. [in Ukrainian]
3. Dziubliuk O. (2010). Suchasni aspekty rozuminnia sutnosti i roli kredytu yak ekonomichnoi katehori [Modern aspects of understanding the nature and role of credit as an economic category]. *Svit finansiv*, vol. 1, pp. 7–16. [in Ukrainian]
4. Shvandar D.V. (2017). Upravlenie strukturnym proficitom likvidnosti bankovskoy sistemy [Managing the structural surplus of liquidity in the banking system]. *Finansovaya sistema: Denezhno-kreditnaya politika*, vol. 3, pp. 57–70. [in Russian]
5. Mishchenko V.I., Somyk A.V. (2008). *Likvidnist bankivskoi systemy Ukrainy: Naukovo-analitychni materialy* [Liquidity of the Ukrainian banking system: Scientific and analytical materials]. Kyiv. Tsentr naukovykh doslidzhen Natsionalnogo banku Ukrainy, 180 p. [in Ukrainian]
6. Krasnova I.V., Hromnytska I.Yu. (2018). Protses rozghortannia kryzy likvidnosti bankivskoi systemy v tsyklichnykh umovakh [The process of unfolding the liquidity crisis of the banking system in cyclical conditions]. *Biznes Inform*, vol. 5, pp. 343–350. [in Ukrainian]
7. Androsova O.F., Pekarskyi D.S. (2015). Likvidnist bankivskoi systemy Ukrainy: suchasnyi stan ta problemy rehulivannia [Banking system liquidity in Ukraine: current state and problems of regulation]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu*, vol. 1(25), pp. 139–145. [in Ukrainian]
8. Bezvukh S.V. Likvidnist banku: sutnist ta faktory vplyvu [Bank liquidity: nature and factors of influence]. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4650> (accessed 12 November 2019). [in Ukrainian]
9. Tarasevych N.V. (2014). Okremi aspekty rehulivannia likvidnosti bankiv [Some aspects of regulation of banks' liquidity]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, vol. 3, pp. 276–282. [in Ukrainian]
10. Lytvyniuk M.V. (2017). Likvidnist banku ta bankivskoi systemy yak pokaznyk efektyvnosti diialnosti bankuta yii vplyv na prybutkovist komertsiihnoho banku [The liquidity of the bank and the banking system as an indicator of the effectiveness of the bank's activity its influence on the profitability of the commercial bank]. *Mukachivskyi derzhavnyi universytet. Ekonomika i suspilstvo*, vol. 10, pp. 631–636. [in Ukrainian]
11. Departament finansovoi stabilnosti Natsionalnogo banku Ukrainy (2019). *Standarty upravlinnia likvidnistiu bankiv* [Bank Liquidity Management Standards], 18 p. Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69900831> (accessed 12 November 2019). [in Ukrainian]
12. Shyiko I.V. (2018). Otsiniuvannia upravlinnia likvidnosti bankivskykh ustanov [Assessment of liquidity management of banking institutions. Investment: practice and experience]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 12, pp. 68–74. [in Ukrainian]
13. Natsionalnyi bank Ukrainy (2019). *Ekonomichni normatyvy po bankivskii systemi Ukrainy za 2013-2019 rr.* [Economic standards for the banking system of Ukraine for 2013-2019]. Available at: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist> (accessed 12 November 2019). [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 14.11.2019.
The article was received 14 November 2019.